

במסגרת פעילות #ראיון_עם_יוצרים, בקבוצת תרבות. נטו, הנה ראיון שערך בנימין גילאור עם המשורר, המסאי והשחמטאי דויד לידר. הראיון פורסם בקבוצה ב-6.8.2022.

1. מי באה קודם לעולם מבחינת התעניינות ויישום, השירה או השחמט?

דויד: כנער השחמט בא קודם. מאז אמצע שנות העשרים לחיי - השירה תפסה המקום הראשון מבחינת התעניינות. ובחמש השנים האחרונות יש איזה איזון בהתעניינות בשני התחומים.

2. האם אתה מוצא הרמוניה בין משחק השחמט לכתיבת השירה שלך? תן דוגמה מתוך שיר שכתבת להקשר הזה

דויד: אני עוסק בשיריי לא מעט בחקר עברי. מעין ניסיון לשים חיי על הלוח ולנתח העמדה. אני כותב גם על ימי כשחקן שח.

המציאות

נזכר בחמימות המגנה של ששים וארבע המשבצות,
מחסה שבו הדמיון רחב יותר ממספר הכוכבים ביקום.
במשחקי בוזק משלהבים אל תוך הלילה, צחוק פראי ומשובת נעורים,
שוטטויות ליליות בין הוד השרון לכפר סבא,
צפיה ב"גבעת חלפון" לצהלת החברים בשער הנגב.
איך נזרקתי אל מרחבי יהודה ושומרון.
בנסיעה מבית אל לצמת תפוח הראה לי קצין מהמנהל האזרחי את קו גוש דן הנפרש,
ואיך רצתי הלום שנה בחרמונית אל עמדת השמירה ושלג מכסה הגגות סביבי,
נזכר בגורדיאן ובסלומון בן חמו צוחקים כשחזרתי עם המשאית מתל השומר
ובידי הסיר הגדול אף את המכסה שכחתי.
הריח המשפר בשוק מחנה יהודה
וחבוק ראשון אי שם
ורגל מתחפכת ברגל
והמציאות כמו צועקת לעברי "הנני.
היכן אתה?"

3. קראתי כמה ממאמריך הפובליציסטיים. ניכר כי תחומי העניין שלך גולשים מעולם השירה לעולמות מגוונים. מהם התחומים שאתם מוצא עצמך, חוקר לעומק, לשם כתיבת מאמריך?

דויד : אני עוסק המון בתחומי פילוסופיה כללית ויהודית ובעיקר בתאוריה הפוסטמודרניסטית. בנוסף, מעסיקים אותי נושאים חברתיים, ואני קורא ספרי עיון ומאמרים ברשת בנושא כהכנה לכתיבת המאמרים.

4. כשאתה ניגש לכתוב שיר חדש, מהם הטריגרים האופייניים, מנסיונדך, לכתיבתו?

דויד : בדרך כלל מילות השיר בוערות בי, וכמו מנסות לצאת החוצה. אני משתדל לכתוב על פתקים ובמחברות ואז נותן זמן מרחק מרגעים אלו. וחוזר כעבור כמה חודשים לפרגמנטים שנכתבו - ויוצר מתוכם את השיר.

5. באילו נושאים עוסק ספר שיריך החדש "חלמתי שאני מנגן על גופך"? תן ציטוט מתוך שיר לאחד מהנושאים המרכזיים בספר

דויד : הספר החדש - עוסק ביחסים מורכבים מול המוזה - ומתוך המורכבות באה התקרבות אל מחקר שאלות שאני עוסק בהם. שירה ארספואטית לצד שירה פילוסופית. לדוגמה:

יש והיא תבוא

יש והיא תבוא אליך בעצמה רבה,
הנפש שהתכוננה תזעק "אאורקה!"
אז אז תעבד ותלבן "ומה אם כך, ומה אם כך"
אולי תבין שעוד לא באה השעה
והמלים פועמות בך ואינך יכול.
יש והיא תבוא מתוך החמצה
מתוך פרשת דרכים
מתוך "ומה אלו"
בצריכה היא תבוא
ואתה תמהל במשקה

תכתב בפרץ ותעצר
תזכר בלילות לבנים בילדותך כשחשבת וריאנטים לאחר הפסד צורב
ומתוך כך יבוא עוד פרץ.
יש ותסיים את קפה הבקר
ותנסה להבין האם היתה זו היא בחלום, בין הבזקים,
תשען אחרונה ותתחיל לשחזר:
הדלת שנפתחה אל היער העבת
אביד, שאמר דברמה ליד האילנות
לפתע תרעד – הנה זה פתוי!
תבין את הפתרון שנחבא.
תודה לה שוב על טוב לבה
שבאה אליך ככה בחסד
ותשב לכתב.

6. כמה שנים אתה משחק שחמט? מול אילו שחקנים מוכרים יצא לך לשחק? האם בין יריביך, גם קולגות מעולם השירה?

דויד: שיחקתי שחמט תחרותי במשך כ 12 שנים. מגיל 10 ועד גיל 22. אני בעל דרגת מועמד לאמן. ובשנים האחרונות חזרתי לשחק במסגרת הליגה הישראלית. יצא לי לשחק מול רב אמן אליק גרשון, רב אמן אלון גרינפלד, רב אמן ויקטור מיכלבסקי, אמן בינלאומי יצחק ויסטניצקי ואמן בינלאומי ארקדי שבלב ועוד רבים וטובים. אחת התחרויות האחרונות ששיחקתי בהם לפני פרשתי ממשחק תחרותי היתה התחרות הבינלאומית במכביה ב 1997. שם סיימתי בעשיריה השניה מתוך 100 שחקנים מכל העולם. מעולם השירה יצא לי לשחק בעבר הרחוק מול המשוררים נועם דובב ודר' אורן עילם.

7. ספר בקצרה על תחומי עיסוקך הנוספים, לבד מאלו שעלו עד עתה בראיון זה ואשר מרגשים אותך במיוחד.

דויד: בין שאר עיסוקיי - אני אוהב לטייל עם משפחתי בפינות חמד בישראל. הטבע נותן לי המון השראה והדבר ניכר בספריי. אני קורא המון שירה ישראלית ובינלאומית, וספרי הגות רבים. בנוסף התעניינות רבה במוזיקה לגוויניה ובשדה האומנות.

8. כתבת מאמר בשם "ריאלטי עם לב" שפורסם באתר בכיוון הרוח - בו אתה מעלה רעיון להפקת תוכנית ריאלטי חברתית תוך ניסיון להפיח רוח התנדבות בעם ולייצר דגם פעולה לרשויות המדינה - האם אתה חושב שהתוכנית ישימה?

דויד: שלחתי המאמר לאנשים רבים במערכת כולל חברי כנסת ואנשי טלוויזיה. לצערי עקב נכותי אינני בעל יכולת לקדם רעיון זה בכוחות עצמי, אך אני בהחלט קיבלתי מהאנשים שהזכרתי תגובות שנתנו לי להבין שכיוונתי נכון - ושזה לא בלתי אפשרי אלא תלוי בגורמים רבים שצריכים להסתדר בזמן נתון.

לצפיה במאמר, לחצו על הקישור הבא:

<https://bkiovnhroh1.com/PAGE4191.asp>

9. יש בחלק משיריך מאפיינים רליגיוזיים ושימוש באלמנטים מהמקורות. האם היית מגדיר עצמך דתי, חילוני, מסורתי?

דויד: אני מסורתי לייט. אנחנו עורכים קידוש וארוחת שישי וחוגגים את כל החגים. יש לי תפילין בחדר העבודה - ולעיתים רחוקות אני מניח. אני קורא במון ספרות יהודית מתוך התעניינות אינטלקטואלית. אני מחשיב עצמי לממשיך דרך בית ביאליק ולמעשה קרוב מאוד לתנועת היהדות המתחדשת (עלמא, בינה ועוד).

10. "כתב שירה, הִיָּה פְּקוֹנְכִיּוֹת", כך כתבת בשירך "שִׁירַת הַקּוֹנְכִיּוֹת", בספרך 'שירי אהבה' (הוצאת פיוטית, 2020). מהי כתיבת שירה עבורך, מה ייעודך כמשורר?

דויד: זו שאלה רחבה מאוד בנימין וניסו לתת על כך תשובה אמנים שונים לאורך הדורות. אם להישאר בתוך מסגרת ספרי "שירי אהבה" שהזכרת - ייעודי כמשורר הוא לקחת מחומרי חיי האישיים, מחומרי המציאות הסובבים אותי - ולהרכיב תוצר שמחד מספר את סיפורי, ומנגד - נותן אמירה רחבה ברמה כללית יותר. חשוב לי לציין - לא אמירה חד משמעית בהכרח. אלא רב שכבתית ולעיתים רבת משמעויות וכוללת אלמנטים רבים. לקחת תמונת מציאות מוכרת לכל אחד, מראה בראשיתי דוגמת חוף ים - ולצקת לתוכו משמעות חדשה ורעננה (ודובר על כך רבות בשדה ביקורת הספרות), וכמובן חייבים להזכיר גם את דבריו של פירס שלי על המשוררים כמעין אלכימאים הלוקחים את חומרי המציאות ויוצרים תרכובות חדשות מעובות שכבות מתחומים רבים יחדיו לידי תוצר חדש והרמוני. ברזולוציה יותר ספציפית של הספר המוזכר - אלמנטים מרכזיים בשירתי ככלל מתרכזים סביב המתח והאיזון בין בלימה הנמצאת במציאות כולה לבין הרגעים שעלינו לפעול במלוא המרץ. אלמנט מרכזי נוסף בשירתי - המאבק בפוסטמודרניזם הרדיקלי (להבדיל מהפוסטמודרניזם המתון) מתוך אינטואיציות אישיות שלי, מתוך מסע חיי, מתוך הרגשה הבווערת בי, אך לא מתוך ודאות מוחלטת. הספק הוא חלק בסיסי ומפרה בתהליך החקר הבלשי שהזכרתי בדבריי.

וְאוֹלֵי פְּוֹנוֹ הַקּוֹנְכִיּוֹת – שְׁאֵלָהִים

בְּיַמֵּרַת גְּלִים לְמַחֵק פְּנִים בְּחוֹל,

ואולי רמזו על הולדת מלים,

על דיאלוג נסתר, מתעתע.

המאבק על כך שיש איזו אמת באופן עקרוני - גם אם אנו יכולים רק להתקרב עדיה, שיש ניצוצות של גרעין אני, שיש איזה מיסתורין במציאות כולה וכולי וכולי.. דברים אלו הם אלמנטים המתייחסים יותר לזווית האישית שלי מתוך ניסיון חיי. בשירה בעיני, כפי המשתקף בספרי, יש גם אלמנט חקירתי ומנתח עד הפרטים הקטנים, מעין עבודת בלש.

תודה לדויד לידר והצלחה רבה לספר שיריו החדש "חלמתי שאני מנגן על גופך" (אשכולות פואטיקה-הוצאה לאור, 2022) <https://bit.ly/3BM6DzC>

ספר שיריו הקודם, "שירי אהבה" (הוצאת פיוטית, 2020) <https://bit.ly/3C2BTdV>